

**Рівненський державний
гуманітарний університет**

**Актуальні питання
психологічної науки**

**Альманах студентського наукового
товариства**

Випуск 17

Рівне - 2023

ББК 88

А 43

УДК 159.9

Актуальні питання психологічної науки: Альманах студентського наукового товариства. Вип. 17. Рівне: РДГУ, 2023. 106 с.

Головний редактор:

Ямницький В.М. – доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри практичної психології та психотерапії РДГУ.

Редакційна колегія:

Воробйов А.М. – кандидат педагогічних наук, професор, завідувач кафедри загальної психології та психодіагностики РДГУ;

Главінська О.Д. – кандидат психологічних наук, доцент кафедри загальної психології та психодіагностики РДГУ;

Павелків В.Р. – доктор психологічних наук, доцент, професор кафедри загальної психології та психодіагностики, декан психолого-природничого факультету РДГУ;

Павелків Р.В. – доктор психологічних наук, професор, академік АВШ, завідувач кафедри вікової та педагогічної психології, директор Інституту психології та педагогіки РДГУ, перший проректор РДГУ;

Романюк В.Л. – кандидат біологічних наук, доцент кафедри загальної психології та психодіагностики РДГУ;

Ставицька О.Г. – кандидат психологічних наук, доцент кафедри загальної психології та психодіагностики РДГУ.

Друкується за рішенням вченої ради РДГУ (протокол № 6 від 22 червня 2023 р.)

За достовірність фактів, дат, назв тощо відповідальність несуть автори матеріалів.

Враховуючи розмаїття субкультур та їхніх особливостей, важливо підкреслити, що вплив соціальних мереж на формування нових молодіжних субкультур є складним і має як позитивні, так і негативні аспекти. Дослідження в цій галузі є важливим, щоб розуміти вплив соціальних мереж на формування ідентичності, цінностей та соціальних зв'язків молоді.

Розвиток соціальних мереж та формування нових молодіжних субкультур мають значний вплив на сучасне суспільство. Варто звертати увагу на цей процес і спрямовувати його на підтримку позитивних аспектів самовираження, соціальної спільноти та ідентичності, забезпечуючи при цьому безпеку та здорове середовище для молоді.

Список використаних джерел

1. Іванченко Л. І., Молодіжні субкультури в сучасному світі. URL: <http://surl.li/isuky>
2. Сурвілайте Д. В., Специфіка формування молодіжних субкультур в умовах глобалізації. URL: <http://surl.li/isulh>]
3. Павелків В. Р. Вплив молодіжних субкультур на прояви рівня агресії у молодіжному середовищі. URL: <http://surl.li/isulv>

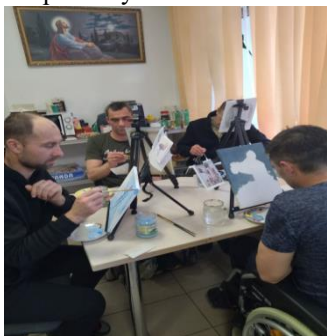
ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДІВ АРТ-ТЕРАПІЇ У ПРОЦЕСІ РЕАБІЛІТАЦІЇ ДЕВІАНТНОЇ ПОВЕДІНКИ ПОРАНЕНИХ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ

**Павелків Віталій, доктор психологічних наук, професор, РДГУ
Оборська Аліна, здобувач ОС «магістр», 1 курс, РДГУ**

Кількарічний досвід роботи, а саме 5 років, дозволив дослідити вплив арт-терапевтичного методу психокорекції девіантної поведінки військових з різними пораненнями та з різними ступенями їх важкості. Співпраця з практикуючими психологами зробила арт терапію потужним інструментом під час реабілітації, що вкотре стало підтвердженням - творчість та мистецтво чудовий засіб вираження та розв'язання психологічних проблем.

Кожний сеанс арт терапії, а зокрема ізотерапії, став корисним інструментом, оскільки допомагав знизити рівень стресу та покращити психологічний стан кожного учасника групи.

Під час арт терапевтичних зустрічей вдалося максимально використати мистецтво для

виявлення та вираження емоцій та думок, що зазвичай не можуть бути висловлені словами. Під час арт-терапії, спостерігалось зосередження малюючих на творчому процесі, за словами поранених військових, це дало їм можливість забути про біль. Такий спосіб дозволив виразити свої емоції.

У дослідженнях було виявлено, що арт-терапія може допомогти військовим, які повертаються з бойових дій, знизити рівень тривожності, депресії та посттравматичного стресового розладу. Також, арт-терапія покращила комунікацію та соціальну адаптацію наших захисників, які брали участь у бойових діях.

Слід зазначити, що арт-терапія може використовуватись, як самостійна терапія або в комбінації з іншими методами реабілітації, що власне впроваджено і в нашому проекті. Це суттєва допомога військовим відновитися після стресових ситуацій, знизити рівень тривожності та депресії, покращити самопочуття та забезпечити психологічну підтримку.

Було зафіксовано, що даний метод допомагає підвищити самооцінку та підвищити віру у власні можливості. Малювання стало інструментом для вираження своїх переживань, особливо тих, які важко висловити словами. Чітко прослідковувався заспокійливий вплив на психоемоційний стан та зниження рівня тривоги. Крім того, малювання допомагає військовим з пораненнями зосередитися на деталях та відчутти контроль над своїм життям, що теж знижує рівень тривоги та стресу.

Отже, малювання стало корисним інструментом для підтримки психоемоційного благополуччя та забезпечення ефективної реабілітації військових. Терапія мистецтвом стала посередником при спілкуванні військових і кураторів арт-терапії на символічному рівні. Займаючись психодинамічною терапією мистецтвом, можна спиратися на ідеї Фрейда і Юнга, які стверджували, що художня творчість виражає несвідоме. Різні фобії або мрії учасників групи легше виразити в малюнках, ніж вербально. У процесі художнього осмислення такого внутрішнього досвіду військові часто стають більш говіркими, відкритими. Мистецтво рятує і повертає до життя.

Список використаних джерел.

1. Фрейд А. Психология Я и защитные механизмы. Москва: Педагогика, 1993. 144 с. (рос. мовою)
2. Павелків В. Р. Зміни рівня вираженості особистісних деструкцій у представників молодіжних субкультур після впровадження превентивно-корекційної роботи. *Психологія: реальність і перспективи: збірник наукових праць Рівненського державного гуманітарного університету*. Вип. 12. Рівне : РДГУ, 2019. С. 176-184.
3. Арт-терапія - нові горизонти / Під ред. А. І. Копитіна. М.: Когіто-Центр, 2006. 336 с. (рос. мовою)

**ПСИХОКОРЕКЦІЯ АГРЕСИВНОЇ ПОВЕДІНКИ ПІДЛІТКІВ
ЗАСОБАМИ АРТ-ТЕРАПІЇ**

**Павелків Віталій, доктор психологічних наук, професор, РДГУ
Приступлюк Світлана, здобувач ОС «магістр», 1 курс, РДГУ**

Повномасштабна війна в Україні наклала відбиток на всі вікові категорії людей, але саме діти підліткового віку (приблизно з 11 до 19 років) є однією із найвразливіших категорій. Оскільки підлітки ще не мають власної, чітко сформованої системи поглядів, життєвих цінностей, моральних переконань та самооцінки, під впливом травматизуючих подій та гострого стресу вони можуть реагувати на події і ситуації по-різному. Однією із можливих реакцій є агресивна поведінка - злісні жарти і насмішки, використання ненормативної лексики, зухвалість, фізична агресія, використання образливої міміки і жестів.

Оскільки, зачасти, при наявності проблем, підлітки замикаються в собі, психологи та психотерапевти широко використовують засоби арттерапії з метою психокорекції проблемної поведінки. Адаже завдяки використанню творчості арт-терапія допомагає втілювати свої емоції, переживання і проблеми використовуючи такі підручні засоби як: папір, олівці, фарби, тканини і т.д..

В підлітковому віці діти проживають складні біологічні та психологічні зміни організму. Найменша зміна в оточуючому середовищі може викликати агресивну (деструктивну) поведінку, тим більше такі травматизуючі події, як війна, вимушене переселення, життя під окупацією, безпосередня загроза життю і здоров'ю, розлука з близькими, безпосереднє, чи опосередковане переживання насилля. Науковці підходять до визначення цих понять з різних точок зору.

Так, Зігмунд Фрейд висунув «теорію двох інстинктів». Її суть в тому,

Зміст

Вступ	3
Артемова О. Індивідуальна та групова робота з дітьми-переселенцями.....	4
Артемова О. Компетенції фахівців для надання допомоги вимушено переселеним особам, сім'ям з дітьми.....	9
Бабак К. Особливості соціальної адаптації дитини до шкільного навчання..	11
Демчук О. Сутність автентичності у психологічному просторі	13
Павелків В. Вплив соціальних мереж на формування нових молодіжних субкультур	15
Павелків В., Оборська А. Використання методів арт терапії у процесі реабілітації девіантної поведінки поранених військовослужбовців	18
Павелків В., Приступлюк С. Психокорекція агресивної поведінки підлітків засобами арт-терапії.....	20
Романюк В. Психічна травма особистості: психофізіологічні та клінічні аспекти	22
Рудюк О. Особливості професійної підготовки майбутніх психологів	25
Басалига Т. Метод десенсибілізації (EMDR) як засіб подолання посттравматичного стресового розладу (ПТСР) у учасників збройних конфліктів	27
Борак О. Життестійкість у системі професійно важливих якостей майбутніх психологів.....	30
Войціховська Я. Психологічні аспекти професійного становлення майбутнього фахівця.....	32
Гаврилюк О. Клієнт-центрована психотерапія К. Роджерса у роботі з людьми з відхиленням у психічному розвитку	34
Гаврилюк О. Особливості самоставлення як чинник ефективності комунікації у юнацькому віці	37
Ганцева М. Психологічні прояви тривожності у студентської молоді під час воєнних дій.....	39
Горбатюк О. Особливості профілактики девіантної поведінки у підлітковому віці	41
Гуцало А. Психологічна допомога вимушено переселеним особам, сім'ям з дітьми.....	43
Даєр І. Психологічні основи розвитку резильєнтності молоді в умовах закладу вищої освіти.....	45
Дивульська К. Особливості роботи психолога у школі в умовах воєнного стану	47
Єфімова М. Психологічна допомога постраждалим дітям внаслідок військового конфлікту в Україні	50
Загородський Д. Психологічні чинники прояву любові у подружніх парах ..	53

Зінчук І. Особливості роботи психолога з дітьми з особливими потребами старшого дошкільного віку.....	55
Ковалець А. Дослідження психосоціальної стійкості до стресу у здобувачів вищої освіти.....	57
Конончук А. Сім'я як чинник становлення самооцінки особистості.....	60
Котляр О. Аналіз самотності як соціально-психологічного явища	62
Котляр О. Психологічні особливості переживання самотності в юнацькому віці	64
Лашта А. Асертивна поведінка як адаптивна копінг-стратегія в юнацькому віці	68
Лісняк Б. Вплив засобів масової комунікації на рівень тривожності в умовах воєнного часу	69
Максимюк В. Соціально-психологічні чинники життестійкості онкологічно хворих осіб.....	72
Михайлова А. Психологічний супровід обдарованих дітей в закладах освіти.....	74
Мартюченко К. Фасилітація як феномен у вітчизняній психологічній науці	77
Мовчко О. Копінг-стратегії як інструмент подолання наслідків стресу	80
Панова О. Проблеми психологічного вивчення вітчизняної сфери трудової зайнятості.....	81
Парфенчук О. Соціально-психологічна профілактика конфліктної взаємодії старших підлітків	84
Парчук Т. Психологічна готовність молоді до сімейного життя	86
Семенюк В. Психологічний супровід дітей раннього віку із загальною затримкою мовленнєвого розвитку	88
Ткач У.-М. Соціально-психологічні особливості особистості підлітків з девіантною поведінкою	90
Ткачук О. Психолого-педагогічна технологія як ефективний метод зниження підвищеної сугестивності у підлітковому віці	92
Томко М. Діагностика та корекція емоційних порушень у дітей старшого шкільного віку.....	94
Циценя Д. Методи діагностики соціального інтелекту майбутніх психологів	96
Шевчук А. Подолання підвищеної тривожності підлітків методами когнітивно-поведінкової терапії.....	98
Шепель Т. Залежність ступеню емоційного вигорання лікарів від особистісних змінних (на прикладі локусу контролю та професійної мотивації).....	102
Зміст	105

Електронне видання

Актуальні питання психологічної науки.
Альманах студентського наукового товариства

Випуск 17

Наукове редагування – доц. Романюк В.Л.
Відповідальний за випуск – проф. Воробйов А.М.

Формат 60x80/16. Гарнітура Times New Roman
Умовн. друк арк. 5,4.